

STANISŁAW KALINA

PRAWNE PROBLEMY DELIMITACJI WÓD ŚRÓDLĄDOWYCH I MORSKICH W POLSCE

Artykuł dotyczy problemów prawnych delimitacji obszarów wodnych na terytorium Polski. Główny problem jest związany ze statusem wód jako własności. W Polsce obszary wodne są na ogół własnością publiczną. Oznacza to, że prawodawstwo polskie jest odpowiedzialne za podział oraz delimitację wszystkich polskich wód. Analiza przepisów prawnych wskazuje na znaczną niekonsekwencję. Problem ten wymaga natychmiastowego rozwiązania..

1. KORZYSTANIE Z ZASOBÓW WODNYCH

Przez wiele lat, bez względu na obowiązujące w danym regionie świata krajowe systemy prawne normujące korzystanie z wód, nie było większej potrzeby – poza żeglugą i częściowo spławem – wprowadzania regulacji o charakterze prawnomiędzynarodowym. W zupełności wystarczały regulacje prawa wewnętrznego¹. Dopiero rozwój żeglugi morskiej i śródlądowej doprowadził do ukształtowania się w ramach prawa międzynarodowego publicznego dwóch istotnych jego działów: prawa morza oraz międzynarodowego prawa rzeczno-

Przedmiotem prawa morza stała się sytuacja prawna obszarów morskich i statków, przede wszystkim z punktu widzenia rozgraniczenia kompetencji terytorialnej państwa oraz jego kompetencji w zakresie zwierzchnictwa okrętowego². Przedmiotem międzynarodowego prawa rzeczno-uczyniono natomiast głównie korzystanie z międzynarodowych rzek, jezior, kanałów śródlądowych i innych wewnętrznych dróg wodnych o znaczeniu międzynarodowym³.

¹ Por. J. Menkes, *Kształtowanie prawa międzynarodowego zasobów wodnych*, Warszawa 2000, s. 16.

² Zob. W. Góralczyk, *Prawo międzynarodowe publiczne w zarysie*, wyd. V popr. i uzupełn. przez S. Sawickiego, Warszawa 1995, s. 199–200. Podobnie L. Łukaszyk, *Międzynarodowe prawo morza*, Warszawa 1997, s. 11–12; M.H. Koziński, *Morskie prawo publiczne*, Gdynia 1997, s. 14.

³ С.А. Гуреев, И.Н. Тарасова, *Международное речное право*, Москва 1993, s. 7.

Interesujące jest, że obydwa działy prawa międzynarodowego przeszły analogiczną ewolucję, określaną w doktrynie francuskojęzycznej mianem *droit de fixation*⁴ lub *droit des profondeurs*⁵. Mianowicie, tak prawo morskie doby grocjańskiej, jak i późniejsze, XIX-wieczne prawo rzeczne, przeszły od systemu norm regulujących *de facto* reżim prawny powierzchni (lustra) wody i ruchu statków oraz innych obiektów pływających na drodze wodnej do prawa zasobów wodnych⁶. Dokumentują to zarówno podstawowy akt prawa morza, jakim jest konwencja prawa morza⁷, jak i podobnej rangi akt międzynarodowego prawa rzecznoego, tj. konwencja o prawie niezeglownego wykorzystywania międzynarodowych cieków wodnych⁸. W odniesieniu do tej ostatniej trzeba zauważyć, że jej nazwa jest myląca, sugeruje bowiem, że konwencja nie dotyczy żeglugi śródlądowej. Tymczasem stypulacje, zawarte w art. 5–8 konwencji, formułują katalog reguł normujących każde użytkowanie wód, w tym również żeglugowe.

W odniesieniu do korzystania z wód w prawie rzymskim miała zastosowanie zasada *sic utere tuo ut alienum non laedas*. Współcześnie nadal stanowi jedną z podstawowych zasad prawa sąsiedzkiego. I co istotne, także najnowsze regulacje prawnomiędzynarodowe w zakresie korzystania z zasobów wodnych coraz częściej nawiązują do tej zasady prawa cywilnego. Oznacza to ostateczne odrzucenie skrajnych poglądów w tej materii w prawie międzynarodowym, jak chociażby przytaczanej w literaturze prawa międzynarodowego doktryny Harmona, sformułowanej przy okazji sporu między Stanami Zjednoczonymi a Meksykiem o wody rzeki Rio Grande (hiszp. Río Bravo del Norte), a po którą jeszcze w drugiej połowie XX w. chętnie sięgały niektóre państwa⁹.

Prawo do korzystania z zasobów wodnych może wynikać z:

- 1) prawa własności zasobu wodnego, jako *ministerio legis*,
- 2) prawa apriopriacji, czyli pierwszeństwa zawłaszczenia,
- 3) upoważnienia administracyjnego (pozwolenia, licencji, koncesji).

Jak zauważa znawca problematyki międzynarodowego prawa wodnego D.A. Caponera, ustanawianie systemów zezwoleń oraz instytucji specjalnych stref ujęć wodnych stanowi główną cechę wspólną współczesnych reżimów prawa wewnętrznego¹⁰.

⁴ R.J. Dupuy, *L'océan partagé*, Paris 1979, s. 19.

⁵ M. Bedjaoui, *Pour un nouvel ordre économique international*, UNESCO, Paris 1978, s. 229.

⁶ J. Menkes, *op. cit.*, s. 56.

⁷ Konwencja Narodów Zjednoczonych o prawie morza, sporządzona w Montego Bay, 10.12.1982 r. (Dz.U. z 2002 r., Nr 59, poz. 543).

⁸ *Convention on the Law of the Non-Navigational Uses of International Watercourses*, doc. A/51/869. Tekst polskojęzyczny: ZD PISM 1997, nr 2.

⁹ Por. K. Ipsen, *Völkerrecht*, 3 Auflage, München 1990, s. 850. Zob. także S. El-Din Amer, *The Law of Water. Historical Record, Options Méditerranéennes* 1997, Sér. A/n° 31, s. 382.

¹⁰ D.A. Caponera, *Principles of Water Law and Administration: National and International*, Rotterdam 1992, s. 248.

Natomiast na płaszczyźnie prawnomiędzynarodowej prawo danego państwa do korzystania z zasobów wodnych wynika nadal wprost z zasady suwerenności. Dlatego też ograniczanie praw państwa może wynikać wyłącznie z norm prawa międzynarodowego¹¹.

2. PRAWO WŁASNOŚCI WÓD

Jak trafnie zauważa L. Teclaff, pomimo dużej różnorodności uregulowań prawa wodnego we współczesnym świecie, daje się wyodrębnić co najwyżej trzy główne systemy nabywania prawa korzystania z zasobów wodnych:

- 1) system praw nadbrzeżnych (ang. *riparian rights system*),
- 2) system pierwszeństwa zawłaszczenia (ang. *prior appropriation system*),
- 3) system reglamentacji administracyjnej (ang. *system of administrative disposition*).

System praw nadbrzeżnych opiera się przede wszystkim na normach prawa zwyczajowego lub powszechnego. W niektórych państwach regulacje prawa nadbrzeżnego zostały skodyfikowane.

System pierwszeństwa zawłaszczenia współcześnie doznał tak wielu przekształceń, głównie z powodu wprowadzenia systemu zezwoleń, że w praktyce ewoluje ku systemowi reglamentacji administracyjnej. Obecnie funkcjonuje w zachodniej części Stanów Zjednoczonych.

Wreszcie, system administracyjnej reglamentacji charakteryzuje się tym, że dysponuje różnorodnymi środkami udzielania i pozbawiania prawa do korzystania z zasobów wodnych¹².

Bez względu na panujący system prawny woda jako dobro gospodarcze zawsze stanowiła ważny problem prawny z punktu widzenia jej własności. Jak wiadomo, własność bowiem podlega szczególnej ochronie prawnej, a właścicielowi przysługuje znana powszechnie triada uprawnień właścicielskich. Co więcej, w tradycyjnych reżimach prawa cywilnego zazwyczaj prawo własności gruntu implikuje własność wód gruntowych. Inaczej rzecz się ma w systemach *common law*, w których wody gruntowe nie mogą w zasadzie stanowić przedmiotu własności¹³.

Znacznie ostrożniej do prawa własności zasobów wodnych podchodzi się w kulturach prawnych, których podstawę stanowią normy zwyczajowe i religijne. Na przykład, afrykańskie prawo zwyczajowe w ogóle nie знаło instytucji

¹¹ A. Hilderling, *International Law. Sustainable Development and Water Management*, Amsterdam 2004, s. 96–97.

¹² L.A. Teclaff, *Water Law in Historical Perspective*, Buffalo-New York 1985, s. 6.

¹³ *Ibidem*, s. 97.

prywatnej własności zasobów wodnych. W prawie plemiennym i komunalnym lokalnych społeczności afrykańskich funkcjonowało wyłącznie prawo do korzystania z wód, bez możliwości ich prawnego zawłaszczenia przez indywidualne podmioty¹⁴. Podobny stosunek do własności wód występuje w kręgu prawa mużulmańskiego. Zgodnie z zasadami prawa szariatu, wody stanowią przedmiot co najwyżej własności publicznej, a powszechnie obowiązuje zasada powszechnego dostępu do wody¹⁵. Jak widać, islamska reguła prawna pozostaje w tym wypadku w zgodności etymologicznej z arabskim słowem *szarī'a*, które dosłownie oznacza drogę wiodącą do wodopoju bądź źródła.

Podobne normy można znaleźć się w chrześcijańskiej Biblii (Stary Testament) i w judaistycznym Talmudzie. Z reguły pomija się tam milczeniem kwestię prawa własności wody. Formuluje się natomiast prawo dostępu wędrowca do wody¹⁶.

Główny reprezentant kręgu prawa śródziemnomorskiego w starożytności – prawo rzymskie – *expressis verbis* ustanawiało różnicę między prywatną a publiczną własnością wody. Podstawowym kryterium tego rozróżnienia było prawo własności gruntu¹⁷.

Jeżeli chodzi o regulacje hinduistycznej kultury prawnej, to pośród instytucji prawa hinduistycznego trudno jest poszukiwać instytucji prawa własności zasobów wodnych. Jednak inaczej niż w kulturach judaistycznej czy mużulmańskiej normy prawa hinduistycznego ewoluują raczej w kierunku regulacji spraw związanych z zaopatrzeniem w wodę i zarządaniem zasobami wodnymi¹⁸.

Współcześnie, jak dowodzi A. Hildering, do systemów konstytucyjnych poszczególnych państw jest wprowadzana justyniańska doktryna zaufania publicznego (*public trust*). Zgodnie z tą doktryną obowiązkiem władzy publicznej jest ochrona zasobów naturalnych, w tym zasobów wodnych, tak aby nie utraciły swego publicznego statusu i były dostępne dla wszystkich. W konsekwencji przyjęcia doktryny zaufania publicznego w pełnym zakresie władza publiczna nie mogłaby przenosić prawa własności zasobów wodnych ani udzielać zgody na tworzenie prywatnych zasobów wód. Problem został dostrzeżony podczas II Światowego Forum Wodnego w Hadze. Przyjęto tam stanowisko, że zasoby wodne powinny stanowić wspólne dziedzictwo ludzkości, a co za tym idzie – wszelkie zasoby wodne powinny być traktowane jako wspólna własność¹⁹.

¹⁴ D.A. Caponera (ed.) et al., *Water Law in Selected African Countries*, FAO Legislative Study, Rome 1979, nr 17, s. 9–10.

¹⁵ Por. J. Menkes, *op. cit.*, s. 17. Szerzej: D.A. Caponera, D. Alheritiere, *Principles for International Groundwater Law*, [w:] *Groundwater Law*, L.A. Teclaff, A.E. Utton (eds.), London-Rome-New York 1981, s. 32–33.

¹⁶ J. Menkes, *op. cit.*, s. 18.

¹⁷ A. Hildering, *op. cit.*, s. 97.

¹⁸ J. Gupta, *International Water Law and Governance: Paradigm lost or gained?* UNESCO-IHE, Delft 2004, s. 10.

¹⁹ A. Hildering, *op. cit.*, s. 97.

W związku z tym S.C. McCaffrey konstatawał, że gdyby zasięg stosowania doktryny zaufania publicznego poszedł aż tak daleko, to okazałoby się, że wszystkie zasoby wód słodkich stanowią *res communis*²⁰. Tym niemniej, państwa zaczynają dostrzegać potrzebę rozwiązywania problemów prawnych związanych z tzw. cyklem hydrologicznym, czyli naturalnym obiegiem wody na Ziemi. To natomiast unaocznia kolejne problemy związane z własnością zasobów wodnych. Na przykład, jak podaje S. C. McCaffrey, czy góra lodowa pływająca po morzu poza jurysdykcją państwową stanowi *res nullius*, a zatem może być przedmiotem zawłaszczenia? Czy też stanowi *res communis* i w związku z tym przynależy społeczności międzynarodowej²¹?

Jeszcze inne problemy wynikają z biofizycznej właściwości wody. W naturalnym stanie ani woda płynąca, ani unosząca się w molekularnej formie nie może towarzyszyć nieruchomości gruntowej inaczej jak tylko przez pewien czas.

W polskim prawie wewnętrznym, zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 18.07.2001 r. – Prawo wodne, wody stanowią własność:

- 1) Skarbu Państwa,
- 2) osób prawnych,
- 3) osób fizycznych²².

Wody morza terytorialnego, morskie wody wewnętrzne, śródlądowe wody płynące oraz wody podziemne stanowią *ex lege* własność Skarbu Państwa i nie mogą być przedmiotem obrotu cywilnoprawnego, poza wyjątkami wskazanymi w ustawach. Prawa właścicielskie w stosunku do wód stanowiących własność Skarbu Państwa wykonują:

- 1) minister właściwy ds. gospodarki morskiej, którą to funkcję pełni obecnie Minister Gospodarki Morskiej – w stosunku do wód morskich,
- 2) Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej, jako centralnego organu administracji rządowej – przede wszystkim w stosunku do wód podziemnych oraz powierzchniowych wód śródlądowych,
- 3) dyrektorzy parków narodowych, jako podmioty administrujące – w stosunku do wód w granicach parku narodowego, z wyłączeniem niektórych kategorii śródlądowych dróg żeglownych,
- 4) marszałkowie województw, jako organy administracji samorządowej – przede wszystkim w stosunku do wód istotnych dla irygacji i rolnictwa.

Należy dodać, że wody stanowiące własność Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego mają status prawny wód publicznych²³.

²⁰ S.C. McCaffrey, *The Law of International Watercourses: Non-navigational uses*, Oxford 2001, s. 53.

²¹ *Ibidem*, s. 57.

²² T.j. Dz.U. z 2005 r., Nr 239, poz. 2019 ze zm. Przywoływana dalej jako prawo wodne.

²³ Por. art. 10 ust. 2 prawa wodnego.

3. WODY MORSKIE I WODY ŚRÓDLĄDOWE

Prawo wodne utrzymuje tradycyjny podział wód na morskie i śródlądowe. Przepis art. 6 prawa wodnego zobowiązał Radę Ministrów do określenia, poprzez rozporządzenie, granic między śródlądowymi wodami powierzchniowymi a wodami morskimi. Przy dokonywaniu rozgraniczenia Rada Ministrów nie może się kierować kryterium geograficznym, lecz znaczeniem gospodarczym i sposobem wykorzystywania delimitowanych wód.

Rada Ministrów, na podstawie rozporządzenia z dnia 23.12.2002 r., jako podstawę rozgraniczenia wód morskich i śródlądowych przyjęła linię łączącą oba brzegi śródlądowej wody powierzchniowej przy ujściu do morskich wód wewnętrznych lub morza terytorialnego²⁴. W odniesieniu do 19 rzek, 4 kanałów i Jeziora Dąbie Rada Ministrów odstąpiła od generalnej zasady linii łączącej brzegi przy ujściu wody śródlądowej do wody morskiej, ponieważ wymagały tego wytyczne zawarte w upoważnieniu ustawowym.

W konsekwencji wody, które z geograficznego punktu widzenia stanowią nadal wody śródlądowe, formalnie stały się morskimi wodami wewnętrznymi lub mają status prawny morza terytorialnego. Na przykład Odra Zachodnia od północnej krawędzi mostu Trasy Zamkowej w Szczecinie aż do ujścia do Zalewu Szczecińskiego ma status prawny morskich wód wewnętrznych, co wywołuje określone skutki prawne dla żeglugi śródlądowej oraz rybactwa śródlądowego. Nie bez znaczenia dla mieszkańców nadrzecznej strefy brzegowej, zwłaszcza w aspekcie inwestycji budowlanych, jest fakt, że zamieszkują oni pas nadbrzeżny w rozumieniu ustawy z 21.03.1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej²⁵.

Innym przykładem zmiany statusu dotychczasowych wód śródlądowych w wody morskie jest kanał bez nazwy, który łączy Jezioro Resko Przymorskie z Morzem Bałtyckim. Postanowienie, że linia rozgraniczająca wody śródlądowe i morskie przebiega przy ujściu kanału do wód jeziora, spowodowało, że przynajmniej teoretycznie na kanale obowiązuje prawo nieszkodliwego przepływu, ponieważ wody kanału mają formalnie status prawny morza terytorialnego.

²⁴ Zob. § 2 Rozporządzenia Rady Ministrów z 23.12.2002 r. w sprawie granic między śródlądowymi wodami powierzchniowymi a morskimi wodami wewnętrznymi i wodami morza terytorialnego (Dz.U. Nr 239, poz. 2035 ze zm.).

²⁵ T.j. Dz.U. z 2003 r., Nr 153, poz. 1502 ze zm. Przywoływana dalej jako ustawa o obszarach morskich.

4. OBSZARY MORSKIE

Kwestię statusu polskich obszarów morskich uregulowała przywoływana wyżej ustawa o obszarach morskich i administracji morskiej, która w istocie dostosowała status prawny wód morskich, na których Polska sprawuje zwierzchnictwo terytorialne bądź ekonomiczne, do wymogów konwencji prawa morza²⁶.

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawa zalicza do polskich obszarów morskich:

- 1) morskie wody wewnętrzne,
- 2) morze terytorialne,
- 3) wyłączną strefę ekonomiczną.

W porównaniu do katalogu obszarów morskich przynależnych państwu nadbrzeżnemu lub podlegających jego ograniczonej jurysdykcji bądź suwerenności prawodawca polski pominął instytucję morskiego pasa przyległego i szelfu kontynentalnego.

Jeżeli chodzi o szelf kontynentalny, to ze względu na okoliczność, że Morze Bałtyckie jest zaliczane do tzw. mórz szelfowych, pominięcie szelfu kontynentalnego jest całkowicie uzasadnione. W przypadku mórz szelfowych ustanowienie wyłącznej strefy ekonomicznej czyni bezużyteczną instytucję szelfu. Inaczej rzecz się ma z morskim pasem przyległym. Ustanowienie pasa przyległego oznacza poszerzenie zasięgu jurysdykcji państwa nadbrzeżnego w sferze prawa publicznego, zwłaszcza administracyjnego i karnego. Warto zaznaczyć, że Polska w latach 1932–1977 miała morską strefę przyległą, ustanowioną na mocy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z grudnia 1932 r.²⁷. W 1977 r., w związku z ustanowieniem 12-milowej szerokości morza terytorialnego, Polska zrezygnowała ze strefy przyległej²⁸. Jednakże obecnie względy bezpieczeństwa i ochrony bałtyckich interesów Polski stawiają ponownie pytanie o polską morską strefę przyległą na Bałtyku.

Gdy chodzi o morskie wody wewnętrzne, to w ustawie o obszarach morskich znajduje się ich kompletne wyliczenie. Są to następujące akweny:

- 1) część Jeziora Nowowarpieńskiego (niem. *Neuwarpen See*) i część Zalewu Szczecińskiego (niem. *Stettiner Haff*) wraz z cieśninami Świną i Dziwną oraz Zalewem Kamińskim, znajdująca się na wschód od granicy państwowej między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec (niem. *Bundesrepublik Deutschland*), oraz rzeka Odra pomiędzy Zalewem Szczecińskim a wodami portu Szczecin,

²⁶ L. Łukaszuk, *op. cit.*, s. 241.

²⁷ Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z 3.12.1932 r. w sprawie zmiany rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 23.12.1927 r. o granicach Państwa (Dz.U. z 1932 r., Nr 109, poz. 894).

²⁸ Zob. M. H. Koziński, *op. cit.*, s. 65.

- 2) część Zatoki Gdańskiej (ros. *Гданьская бухта*) zamknięta linią podstawową biegnącą od punktu o współrzędnych 54°37'36" szerokości geograficznej północnej i 18°49'18" długości geograficznej wschodniej (na Mierzei Helskiej) do punktu o współrzędnych 54°22'12" szerokości geograficznej północnej i 19°21'00" długości geograficznej wschodniej na Mierzei Wiślanej (ros. *Балтийская коса*),
- 3) część Zalewu Wiślanego (ros. *Калининградский залив*), znajdująca się na południowy zachód od granicy państwowej między Rzeczpospolitą Polską a Federacją Rosyjską (ros. *Российская Федерация*) na tym Zalewie,
- 4) wody portów morskich określone od strony morza linią łączącą najdalej wysunięte w morze stałe urządzenia portowe, stanowiące integralną część systemu portowego.

Jak z powyższego wynika, praktyczna delimitacja morskich wód wewnętrznych nie powinna stanowić poważniejszych trudności, ponieważ granice tych akwenów ustalają albo linia podstawowa, oddzielająca morskie wody wewnętrzne od morza terytorialnego, albo linia prosta łącząca oba brzegi śródlądowej wody powierzchniowej przy ujściu do morskich wód wewnętrznych.

Pewne wątpliwości mogą się rodzić w związku z delimitacją portów morskich. Ustawa o obszarach morskich precyzyjnie ustala, że akweny portowe stanowią morskie wody wewnętrzne. Przepisy art. 45 ust. 1–3 ustawy wskazały natomiast podmioty obowiązane do określenia granic portów morskich. I tak, Minister Infrastruktury określa, poprzez rozporządzenie, granice portów morskich, z wyłączeniem portów wojennych. W tym wypadku wątpliwość powoduje postanowienie ustawy, że przy delimitacji granicy lądowej portu Minister Infrastruktury jest obowiązany do zasięgnięcia opinii właściwej rady gminy, a w przypadku akwenów portowych już nie musi tej opinii zasięgać. A przecież przepisy dotyczące podziału terytorialnego państwa wskazują, że obszary gmin nadmorskich obejmują także morskie wody wewnętrzne. Powstaje zatem pytanie o *ratio legis* tego ograniczenia władz samorządowych.

Organem obowiązany do delimitacji obszarów portów wojennych jest – co zrozumiałe – Minister Obrony Narodowej. Mniej zrozumiała jest natomiast stipulacja stanowiąca, że delimitacja, dokonywana poprzez rozporządzenie, powinna uwzględniać przepisy o ochronie informacji niejawnych.

Wreszcie, przepis art. 45 ust. 2 stanowi, że dyrektorzy urzędów morskich, po zasięgnięciu opinii właściwych rad gmin oraz organów Straży Granicznej, określają granice przystani morskich. Prawodawca nie określił w tym wypadku formy prawnej aktu delimitacyjnego, wydawanego przez dyrektorów urzędów morskich. Jak można sądzić, akt ten powinien mieć formę aktu normatywnego, a co za tym idzie – podlegać publikacji we właściwym wojewódzkim dzienniku urzędowym. W związku z tym obowiązkiem dyrektorów urzędów morskich powstaje jeszcze jedno pytanie, mianowicie: jak odróżnić port morski od przystani morskiej, skoro ani ustawa o obszarach morskich, ani ustawa o portach

i przystaniach morskich nie definiują tych pojęć, nawet do celów zarządzonej delimitacji²⁹?

W odniesieniu do delimitacji morza terytorialnego ustawa stanowi, że jest to obszar wód morskich o szerokości 12 mil morskich, liczony od linii podstawowej tego morza. Linią podstawową wyznacza linia najniższego stanu wody wzdłuż wybrzeża lub zewnętrzna granica morskich wód wewnętrznych. Dla porządku należy dodać, że linię podstawową w niektórych wypadkach wyznacza również linia prosta łącząca oba brzegi śródlądowej wody powierzchniowej przy ujściu do wód morza terytorialnego, o czym ustawodawca zapomniał.

Zewnętrzną granicę morza terytorialnego stanowi linia, której każdy punkt jest oddalony o dwanaście mil morskich od najbliższego punktu linii podstawowej, z zastrzeżeniem sytuacji, w której między brzegiem morskim a projektowanym przebiegiem zewnętrznej granicy morza terytorialnego znajdzie się reda. Ustawa przewiduje bowiem możliwość ustanawiania red, które częściowo lub całkowicie są sytuowane poza obszarem morza terytorialnego. Uprawnienie do ustanowienia takiej redy przysługuje Radzie Ministrów, która czyni to w formie stosownego rozporządzenia. Oczywiście jest, że ustanowienie redy w każdej takiej sytuacji nie pozostanie bez wpływu na przebieg zewnętrznej granicy morza terytorialnego. Rada Ministrów skorzystała z tego uprawnienia i mocą rozporządzenia z 22.02.1995 r. w sprawie ustalenia granicy redy dla portów morskich w Świnoujściu i Szczecinie³⁰, ustanowiła redę w miejsce dotychczasowych kotwicowisk, usytuowanych w Zatoce Pomorskiej (niem. *Pommersche Bucht*).

Gdy chodzi o tę część linii podstawowej morza terytorialnego, którą wyznacza linia najniższego stanu wody, to dodatkową informację dotyczącą jej przebiegu zawierają przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29.04.2003 r. w sprawie określenia minimalnej i maksymalnej szerokości pasa technicznego i ochronnego oraz sposobu wyznaczania ich granic³¹. Zgodnie z postanowieniem § 2 ust. 2 rozporządzenia granice pasa technicznego wyznaczają linie łączące punkty graniczne określone i wytyczone zgodnie z przepisami prawa geodezyjnego i kartograficznego. Ponieważ zewnętrzna granica pasa technicznego pokrywa się z linią podstawową morza terytorialnego, to dyrektorzy urzędów morskich, jako organy obowiązane do dokonania delimitacji pasa technicznego, ustalają przy okazji przebieg znacznej części linii podstawowej morza terytorialnego.

W odniesieniu do wyłącznej strefy ekonomicznej ustawa stanowi, że jest ona położona na zewnątrz morza terytorialnego i przylega do tego morza. Jak głosi

²⁹ Por. art. 2 pkt 2 ustawy z 20.12.1996 r. o portach i przystaniach morskich (t.j. Dz.U. z 2002 r., Nr 110, poz. 967 ze zm.).

³⁰ Dz.U. z 1995 r., Nr 20, poz. 101.

³¹ Dz.U. z 2003 r., Nr 89, poz. 820.

przepis art. 16 ust. 1 ustawy, granice wyłącznej strefy ekonomicznej ustalają umowy międzynarodowe. Polska zawarła następujące umowy delimitacyjne:

- 1) umowa między Polską Rzeczpospolitą Ludową a Związkiem Socjalistycznych Republik Radzieckich o rozgraniczeniu morza terytorialnego (wód terytorialnych), strefy ekonomicznej, strefy rybołówstwa morskiego i szelfu kontynentalnego na Morzu Bałtyckim, podpisana w Moskwie 17.07.1985 r.³², której sukcesorami są obecnie Rzeczpospolita Polska i Federacja Rosyjska,
- 2) umowa w sprawie rozgraniczenia szelfu kontynentalnego i stref rybołówczych między Polską Rzeczpospolitą Ludową a Królestwem Szwecji, sporządzona w Warszawie 10.02.1989 r.³³,
- 3) umowa między Polską Rzeczpospolitą Ludową a Niemiecką Republiką Demokratyczną w sprawie rozgraniczenia obszarów morskich w Zatoce Pomorskiej, podpisana w Berlinie 22.05.1989 r.³⁴, którą to umowę potwierdzono z Republiką Federalną Niemiec³⁵.

Z powodu braku umowy delimitacyjnej z Królestwem Danii w przepisie art. 67 ust. 2 ustawy o obszarach morskich zawarto postanowienie, że do czasu uregulowania rozgraniczenia stref duńskiej i polskiej będą obowiązywały przepisy art. 2 ust. 3 i 4 ustawy z 17.12.1977 r. o polskiej strefie rybołówstwa morskiego³⁶. Ten przepis o charakterze przejściowym miał obowiązywać do czasu zawarcia umowy z Danią, a gdyby do zawarcia umowy nie doszło, wówczas powinny zostać wykonane postanowienia art. 16 ust. 2 ustawy, które nałożyły na Radę Ministrów obowiązek wydania rozporządzenia delimitacyjnego. Żaden z celów zakładanych przez prawodawcę, jak dotychczas, nie został osiągnięty.

Poza wymienionymi obszarami morskimi mogą być jeszcze ustanawiane:

- strefy zamknięte dla żeglugi i rybołówstwa (art. 3 ust. 1 pkt 1),
- strefy niebezpieczne dla żeglugi i rybołówstwa (art. 3 ust. 1 pkt 2),
- kotwicowiska i drogi wodne (art. 42 ust. 2 pkt 12).

Strefy zamknięte dla żeglugi i rybołówstwa ustanawia, za pomocą rozporządzenia, Minister Obrony Narodowej. Jak się wydaje, upoważnienie do wydawania tych rozporządzeń nie spełnia wymogów art. 92 ust. 1 Konstytucji RP³⁷. Norma konstytucyjna wymaga bowiem, aby upoważnienie ustawowe do wydania rozporządzenia było szczegółowe. Powinno ono także, poza wskazaniem organu uprawnionego lub obowiązanego do wydania rozporządzenia, określać zakres spraw przekazanych do uregulowania oraz wytyczne dotyczące treści aktu.

³² Dz.U. z 1986 r., Nr 16, poz. 85.

³³ Dz.U. z 1989 r., Nr 54, poz. 323.

³⁴ Dz.U. z 1989 r., Nr 43, poz. 233.

³⁵ Por. L. Łukaszyk, *op. cit.*, s. 75.

³⁶ Dz.U. z 1977 r., Nr 37, poz. 163.

³⁷ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r. (Dz.U. z 1997 r., Nr 78, poz. 483 ze zm.).

Jeszcze gorzej wygląda sprawa stref niebezpiecznych dla żeglugi i rybołówstwa. Ustawa nie wymaga w ich wypadku formy aktu normatywnego. Praktyka ogłaszania informacji w tych strefach w „Wiadomościach Żeglarskich”, wydawanych przez Biuro Hydrograficzne Marynarki Wojennej RP, nijak się ma do konstytucyjnego nakazu promulgacji aktów normatywnych. Także dawniejsza praktyka publikowania zarządzeń w tej sprawie w „Monitorze Polskim” jest nie do przyjęcia, ponieważ akty normatywne tego rodzaju, nawet prawidłowo ogłoszone, nie mogą dotyczyć adresatów, którzy nie podlegają Ministrowi Obrony Narodowej.

Ustawa o obszarach morskich przyznaje kompetencję do wyznaczania dróg morskich (torów wodnych) i kotwiczowisk właściwym terytorialnie dyrektorom urzędów morskich. Nie określa jednak formy aktu prawnego, w którym ma to następować. I w tym wypadku należałoby brać pod uwagę formę aktu normatywnego, jakim jest zarządzenie publikowane we właściwym wojewódzkim Dzienniku Urzędowym.

Obowiązujące prawo wodne ustanawia jeszcze jeden dość specyficzny obszar wód morskich. Są to wody przybrzeżne, które prawo wodne definiuje jako wody powierzchniowe w odległości jednej mili morskiej od linii podstawowej morza terytorialnego wraz z morskimi wodami wewnętrznymi Zatoki Gdańskiej³⁸. Prawodawca ustanowił tę instytucję do realizacji określonych celów, jak np. oceniania stopnia eutrofizacji wód, czego nie chce, z bliżej nieznanym powodów, dokonywać na całym obszarze morza terytorialnego.

5. DORZECZA I REGIONY WODNE

Zarządzanie zasobami wodnymi Polski odbywa się w ramach ustanowionego przez prawo wodne podziału terytorialnego państwa do celów specjalnych: obszary dorzeczy i regiony wodne³⁹.

Prawo wodne rozumie przez dorzecze obszar, z którego całkowity odpływ wód powierzchniowych następuje ciekami naturalnymi przez jedno ujście do morza. Tak określone dorzecze służy do wyodrębnienia głównej jednostki gospodarowania zasobami wodnymi, jaką jest obszar dorzecza. Obejmuje on bowiem obszar lądu i morza, składający się z jednego lub wielu sąsiadujących ze sobą dorzeczy wraz ze związanymi z nimi wodami podziemnymi oraz morskimi wodami wewnętrznymi i wodami przybrzeżnymi.

³⁸ Por. art. 9 ust. 1 pkt 23 prawa wodnego.

³⁹ Szerzej na temat podziałów specjalnych E. Ochendowski, *Prawo administracyjne. Część ogólna*, Toruń 2000, s. 287–286.

Przepis art. 3 ust. 2 prawa wodnego ustanawia następujące obszary dorzeczy:

- 1) obszar dorzecza Wisły, obejmujący oprócz dorzecza Wisły znajdującego się na terytorium RP, również dorzecza Słupi, Łupawy, Łeby, Redy oraz pozostałych rzek uchodzących bezpośrednio do Morza Bałtyckiego na wschód od ujścia Słupi, a także wpadających do Zalewu Wiślanego,
- 2) obszar dorzecza Odry (niem. *Oder*, czes. *Odra*) obejmujący oprócz dorzecza Odry znajdującego się na terytorium RP także dorzecza Regi, Parsęty, Wieprzy oraz pozostałych rzek uchodzących bezpośrednio do Morza Bałtyckiego na zachód od ujścia Słupi, a także wpadających do Zalewu Szczecińskiego,
- 3) obszary dorzeczy:
 - Dniestru, (ukr. *Дністер*, rum. *Nistru*),
 - Dunaju (niem. *Donau*, słow. *Dunaj*, węg. *Duna*, chor. *Dunav*, serb. i buł. *Дунав*, rum. *Dunăre*),
 - Ławty (ros. *Волгушка*)⁴⁰,
 - Łaby (czes. *Labe*, niem. *Elbe*),
 - Niemna (biał. *Нёман*, lit. *Nemanuas*, ros. *Неман*),
 - Pregoty (lit. *Prieglius*, ros. *Преголя*),
 - Świeżej (ros. *Прохладная*),
 - Ücker (pol. *Wkra*)
 – obejmujące znajdujące się na terytorium RP części międzynarodowych dorzeczy.

Jednostką niższego stopnia przyjętego specjalnego podziału terytorialnego państwa są regiony wodne. Region wodny stanowi część obszaru dorzecza i jest wyodrębniony na podstawie kryterium hydrograficznego na potrzeby zarządzania zasobami wodnymi. W przypadku dorzeczy, które stanowią część dorzeczy międzynarodowych znajdujących się na terytorium Polski, region wodny może obejmować całość takiego dorzecza. Mocą rozporządzenia Rady Ministrów utworzono 8 regionów wodnych⁴¹.

Organami właściwymi w sprawach gospodarowania zasobami wodnymi są:

- 1) Minister Środowiska, jako naczelny organ administracji rządowej,
- 2) Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej, jako centralny organ administracji rządowej,
- 3) dyrektorzy regionalnych zarządów gospodarki wodnej, jako lokalne organy rządowej administracji niezespółonej,
- 4) wojewodowie, jako lokalne organy rządowej administracji zespółonej,

⁴⁰ Prawodawca używa niemieckiej nazwy tej rzeki, tj. *Jarft*, co narusza przepisy ustawy o języku polskim (przy. SK).

⁴¹ Rozporządzenie Rady Ministrów z 10.12.2002 r. w sprawie przebiegu granic obszarów dorzeczy, przyporządkowania zbiorników wód podziemnych do właściwych obszarów dorzeczy, utworzenia regionalnych zarządów gospodarki wodnej oraz podziału obszarów dorzeczy na regiony wodne (Dz.U. z 2002 r., Nr 232, poz. 1953).

5) organy jednostek samorządu terytorialnego (wójtowie, burmistrzowie, prezydenci miast oraz rady gmin, starostowie i rady powiatów, marszałkowie, zarządy województw i sejmiki województw), które wykonują tzw. zadania zlecone z zakresu administracji rządowej.

Widać więc, że system organów administracji rządowej oraz organów jednostek samorządu terytorialnego jest bardzo rozbudowany, zwłaszcza jeżeli się uwzględni jednostki o charakterze pomocniczym. Lokalne organy administracji rządowej wykonują zadania regulowane prawem wodnym w formule dekoncentracji administracji. Natomiast organy jednostek samorządu terytorialnego funkcjonują w formule decentralizacyjnej.

Prawo wodne przewiduje tworzenie specjalnych jednostek terytorialnych w postaci stref ochronnych i obszarów ochronnych.

Strefy ochronne ustanawia, na mocy aktu prawa miejscowego, właściwy miejscowo dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej. Akt ten ustanawia zakazy, nakazy i ograniczenia obowiązujące w strefie. Przepis art. 58 ust. 1 prawa wodnego stanowi, że strefa ochronna jest ustanawiana na wniosek i koszt właściciela ujęcia wody. W ten sposób dochodzi do rzadkiej sytuacji odpłatności w zakresie działalności prawotwórczej. Podobne regulacje zawierało poprzednie prawo o zagospodarowaniu przestrzennym.

Obszary ochronne służą ochronie zbiorników wód śródlądowych. Są ustanawiane przez właściwych miejscowo dyrektorów regionalnych zarządów gospodarki wodnej, również na mocy aktów prawa miejscowego, na podstawie stosownych planów gospodarowania wodami na obszarze dorzeczy. W akcie prawa lokalnego ustanawia się zakazy, nakazy i ograniczenia w zakresie użytkowania gruntów lub korzystania z wody w celu ochrony zasobów tych wód przed degradacją. Na obszarach ochronnych można zabronić wznoszenia obiektów budowlanych oraz wykonywania robót lub innych czynności, a w szczególności lokalizowania inwestycji zaliczonych do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

6. ŚRÓDLĄDOWE DROGI WODNE

Przez śródlądową drogę wodną prawo wodne rozumie śródlądową wodę powierzchniową, na której, ze względu na warunki hydrologiczne oraz istniejące urządzenia wodne, możliwy jest przewóz osób i ładunków statkami żeglugi śródlądowej.

Śródlądowe drogi wodne dzielą się na klasy. Podstawowymi kryteriami ustalenia klasy drogi wodnej są:

1) maksymalne parametry statków żeglugi śródlądowej, które mogą być dopuszczone do żeglugi na danej drodze wodnej,

2) wielkości minimalnego prześwitu pod mostami, rurociągami i innymi urządzeniami krzyżującymi się z drogą wodną.

W zależności od klasy drogi wodne otrzymują status dróg wodnych o znaczeniu regionalnym lub międzynarodowym⁴².

Na podstawie upoważnienia z art. 42 ust. 4 ustawy o żegludze śródlądowej Rada Ministrów ustanowiła klasy dróg wodnych, przy czym klasę najniższą stanowi klasa Ia, a najwyższą – klasa Vb. Śródlądowe drogi wodne klasy IV, Va i Vb są drogami wodnymi o znaczeniu międzynarodowym, spełniającymi w zasadzie wymogi europejskiego układu o głównych drogach wodnych o znaczeniu międzynarodowym (AGN)⁴³, a pozostałe – drogami wodnymi o znaczeniu regionalnym⁴⁴.

Drogami wodnymi o znaczeniu międzynarodowym są:

- 1) rzeka Odra: od śluzy w miejscowości Kędzierzyn-Koźle do śluzy w miejscowości Brzeg Dolny; od ujścia rzeki Warty do miejscowości Ognica (kanał Schwedt); od miejscowości Ognica do Przekopu Klucz-Ustowo i dalej jako rzeka Regalica do ujścia do jeziora Dąbie;
- 2) rzeka Odra Zachodnia: od jazu w miejscowości Widuchowa do granicy z morskimi wodami wewnętrznymi wraz z bocznymi odgałęzieniami; Przekop Klucz-Ustowo łączący rzekę Odrę Wschodnią z rzeką Odrą Zachodnią;
- 3) rzeka Parnica i Przekop Parnicki od rzeki Odry Zachodniej do granicy z morskimi wodami wewnętrznymi;
- 4) rzeka Wisła: od ujścia rzeki Przemszy do połączenia z Kanałem Łęczyńskim; od ujścia Kanału Łęczyńskiego w miejscowości Skawina do stopnia wodnego Przewóz; od miejscowości Płock do stopnia wodnego Włocławek; od miejscowości Tczew do granicy z morskimi wodami wewnętrznymi;
- 5) rzeka Martwa Wisła w miejscowości Przegalina do granicy z morskimi wodami wewnętrznymi.

Jak z powyższego wynika, tylko niektóre odcinki Odry i Wisły oraz ich odnóg spełniają przynajmniej w minimalnym stopniu europejskie standardy żeglugo-we. W takiej sytuacji trudno przewidywać funkcjonowanie w Polsce żeglugi śródlądowej.

Pełny wykaz śródlądowych dróg wodnych zawiera rozporządzenie Rady Ministrów z 10.12.2002 r. w sprawie śródlądowych dróg wodnych⁴⁵.

⁴² Por. art. 42 ust. 1–3 ustawy z dnia 21.12.2000 r. o żegludze śródlądowej (t.j. Dz.U. z 2006 r., Nr 123, poz. 857 ze zm.).

⁴³ Układ ten, sporządzony w Genewie 19.01.1996 r., został przyjęty przez wszystkie państwa europejskie, z wyjątkiem Białorusi, Polski i Ukrainy (przyp. SK).

⁴⁴ Por. § 2 ust. 2 i 3 rozporządzenia rady Ministrów z 7.05.2002 r. w sprawie klasyfikacji śródlądowych dróg wodnych (Dz.U. z 2002 r., Nr 77, poz. 695).

⁴⁵ Dz.U. z 2002 r., Nr 210, poz. 1786.

7. RYBOŁÓWSTWO MORSKIE I RYBACTWO ŚRÓDLĄDOWE

Sprawy rybołówstwa morskiego reguluje ustawa z 19.02.2004 r. o rybołówstwie⁴⁶. Większość regulacji ustawowych dotyczy wykonywania rybołówstwa w polskiej strefie ekonomicznej, o której delimitacji była mowa wyżej.

Niemniej ustawa przewiduje ustanawianie specjalnych stref rybołowniczych w postaci stałych bądź czasowych obwodów ochronnych. Te ostatnie ustawodawca określił niezbyt zwięźle mianem obwodów ochronnych na czas określony.

Kompetencje prawotwórcze w tej kwestii przysługują okręgowym inspektorom rybołówstwa morskiego. Na podstawie upoważnienia z art. 32 ustawy właściwy okręgowy inspektor rybołówstwa morskiego, po zasięgnięciu opinii jednostki badawczo-rozwojowej lub szkoły wyższej wskazanej przez Ministra Gospodarki Morskiej, organizacji społecznozawodowej rybaków oraz właściwego miejscowo wojewody, określa, poprzez zarządzenia, stałe lub czasowe obwody ochronne.

Przedmiotem zarządzenia inspektora rybołówstwa morskiego jest ochrona gatunkowa określonych organizmów morskich, która będzie wyrażała się zakazem lub ograniczeniem połowów na obszarach obwodów ochronnych. Dlatego uzasadnione wątpliwości może budzić ustawowe wyłączenie spod tych restrykcji połowów wykonywanych w celach naukowo-badawczych⁴⁷.

Natomiast sprawy rybołówstwa śródlądowego, zwanego przez ustawodawcę rybactwem, reguluje ustawa z 18.04.1985 r. o rybactwie śródlądowym⁴⁸. Ustawa przewiduje ustanawianie następujących obszarów rybołówstwa śródlądowego:

- 1) obwody rybackie,
- 2) obręby hodowlane,
- 3) obręby ochronne.

Obwody rybackie są ustanawiane na śródlądowych wodach powierzchniowych płynących. Do obwodu nie włącza się wód w granicach parków narodowych, rezerwatów przyrody i sztucznych zbiornikach wodnych, przeznaczonych do chowu lub hodowli ryb i innych organizmów wodnych, jeżeli zbiorniki te są usytuowane na publicznych śródlądowych wodach płynących, a wody zbiornika zajęły grunty niestanowiące własności publicznej.

Obwód rybacki składa się z zasadniczego obwodu rybackiego i uzupełniającego obwodu rybackiego. Pierwszy obejmuje wody jezior, zbiorników wodnych, rzek, kanałów lub cieków naturalnych niezbędnych do prowadzenia przez uprawniony podmiot racjonalnej gospodarki rybackiej. Natomiast drugi obejmuje wody płynące dopływów zasadniczego obwodu rybackiego, na których uprawniony podmiot okresowo wykonuje czynności rybołownicze, określone

⁴⁶ Dz.U. z 2004 r., Nr 62, poz. 574 ze zm.

⁴⁷ Zob. art. 33 ust. 1 ustawy o rybołówstwie.

⁴⁸ T.j. Dz.U. z 1999 r., Nr 66, poz. 750 ze zm. Przywoływana jako ustawa o rybactwie.

w operacie rybackim, a w szczególności połowy tarlaków, zarybiania oraz zabiegi ochronne.

W obwodzie rybackim uprawniony do rybactwa może być tylko jeden podmiot (osoba fizyczna, osoba prawna, jednostka organizacyjna bez osobowości prawnej). Organem uprawnionym do ustanawiania i znoszenia obwodów rybackich jest dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej. Ustanowienie i zniesienie obwodu rybackiego następuje poprzez akt normatywny w postaci rozporządzenia, podlegającego publikacji w wojewódzkim Dzienniku Urzędowym.

W miejscach szczególnie przydatnych do prowadzenia chowu lub hodowli ryb mogą być ustanawiane obręby hodowlane. Obręby te mogą być ustanawiane w ramach obwodu rybackiego lub poza nim. Obręby hodowlane ustanawia i znosi zarząd województwa. Tym razem ustawodawca nie zdobył się na określenie formy aktu prawnego dotyczącego tej instytucji prawa rybackiego. Ze względu na skutki prawne, jakie wywołuje ustanowienie obrębu, wypada przyjąć, że uchwała zarządu województwa ma charakter prawny aktu normatywnego.

Wreszcie, w ramach obwodu rybackiego, w wodach, w których znajdują się miejsca stałego tarła oraz rozwoju narybku gromadnego zimowania, bytowania i przepływu ryb, mogą być ustanawiane obręby ochronne. W obrębach tych zabronione jest wykonywanie połowu i innych szkodliwych dla ryb czynności, a w szczególności naruszanie urządzeń tarliskowych, dna zbiornika i roślinności wodnej oraz uprawianie sportów motorowodnych i urządzenie kąpielisk.

Obręby ochronne ustanawia i znosi marszałek województwa w trybie decyzji administracyjnej. Decyzja jest wydawana na wniosek uprawnionego do rybołówstwa. Wypada dodać, że owym uprawnionym w obwodzie rybackim, zgodnie z art. 4 ust. 1 pkt 2 ustawy, jest organ administracyjny wykonujący prawa właściciela wody w zakresie rybactwa śródlądowego albo osoba władająca obwodem na podstawie umowy zawartej z właściwym organem administracji publicznej. Niestety, ustawa milczy w sprawie charakteru prawnego tej umowy. Można bowiem mieć wątpliwości, czy chodzi tutaj o akt cywilnoprawny, czy też raczej o akt administracyjnoprawny.

8. GRANICE WODNE PAŃSTWA

Sprawy granic wodnych reguluje ustawa z 12.10.1990 r. o ochronie granicy państwowej⁴⁹. Ustawa definiuje granicę jako powierzchnię pionową przechodząca przez linię graniczną, oddzielającą terytorium Polski od terytoriów innych państw i od morza pełnego.

⁴⁹ T.j. Dz.U. z 2005 r., Nr 226, poz. 1944 ze zm. Przywoływana jako ustawa o ochronie granicy państwowej.

Na wodach morskich przebieg granicy określają umowy Polski z państwami sąsiadującym. Na morzu terytorialnym granica państwowa przebiega w odległości 12 mil morskich od linii podstawowej lub po zewnętrznej granicy red włączonych do morza terytorialnego.

Przebieg granicy na morskich wodach wewnętrznych, podobnie jak na lądzie, oznacza się znakami granicznymi. Umowy międzynarodowe określają położenie, kształt, wymiary i kolor znaków granicznych oraz zasady ich utrzymania.

Jeżeli umowa międzynarodowa nie reguluje tego inaczej, wówczas:

- 1) w miejscach, w których granica państwowa przecina wody stojące lub płynące, przechodząc na drugi brzeg – granica przebiega według linii prostej biegnącej od jednego znaku granicznego do drugiego,
- 2) na rzekach, potokach, strumieniach, kanałach niezeglownych – według linii środkowej koryta,
- 3) na rzekach żeglownych – według linii środkowej głównego toru wodnego lub linii środkowej głównego nurtu, tj. talwegu.

LEGAL PROBLEMS CONCERNING THE DELIMITATION OF INLAND AND SEA WATERS IN POLAND (Summary)

This article concerns legal problems relating to the delimitation of areas of water in Poland. The main question is the status of water as property. In Poland bodies of water are generally public property. This means that Polish legislation is responsible for partitioning and delimiting all watercourses. An analysis of legal regulations indicates some irregularity in this matter. This problem should be addressed immediately.